הלכה · משנה תורה · מפרשים · כסף משנה · ספר קדושה

כסף משנה על משנה תורה, הלכות איסורי ביאה

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

כסף משנה על משנה תורה, הלכות איסורי ביאה

רבנו יוסף קארו [מרן הבית יוסף]

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/כסף-משנה-על-משנה-תורה-הלכות-איסורי-ביאה/
הקובץ נוצר ב־20 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 5
הלכה ה 5
הלכה יב 5
הלכה טו 5
הלכה כב 5
פרק ד 6
הלכה ה 6
הלכה ט 6
הלכה טו 6
הלכה טז 7
הלכה יז 7
הלכה יט 8
הלכה כב 8
פרק ה 8
הלכה יג 8
הלכה יח 8
פרק ו 10
הלכה טז 10
פרק ז 10
הלכה ד 10
הלכה ה 10
הלכה יד 10
פרק ח 11
הלכה ז 11
הלכה יד 11
פרק ט 11
הלכה ב 11
הלכה ג 12
הלכה ה 12
הלכה ו 12
הלכה ז 12
הלכה כא 12
הלכה כט 13
הלכה לב 13
פרק י 14
הלכה א 14
הלכה ד 14
הלכה ו 15
הלכה ח 15
הלכה י 16
הלכה יא 17
הלכה יד 17
פרק יא 18
הלכה ג 18
הלכה ט 18
הלכה י 18
הלכה יא 20
הלכה טו 20
פרק יב 20
הלכה א 20
פרק יג 21
הלכה ו 21
הלכה טו 21
הלכה יז 22
פרק יד 22
הלכה יג 22
הלכה יט 23
פרק טו 23
הלכה ב 23
הלכה כו 24
הלכה לג 25
פרק טז 25

הלכה ד 25
פרק יח 26
הלכה א 26
הלכה טו 26
הלכה טז 26
הלכה כא 27
הלכה כו 28
הלכה כט 28
פרק יט 29
הלכה ג 29
הלכה כג 29
פרק כא 30
הלכה לא 30
פרק כב 30
הלכה ח 30
הלכה יא 31

פרק א

הלכה ה

ואלו הן העריות שמיתתן בשריפה הבא על בת אשתו בחיי אשתו. כלומר אבל אחר מיתת אשתו אינה בשריפה אבל היא בכרת כמו שנתבאר בדברי רבינו בפ"ב:

הלכה יב

הבא על ערוה מן העריות כמתעסק וכו'.

מ"ש וכן בחייבי לאוין ובשניות ה"ה כתב שהוא ט"ס ול"נ ליישב דה"ק וכן בחייבי לאוין עבר על לאו כדין מי שלא התרו בו שאע"פ שאינו לוקה הרי הוא חייב לשמים וכן בשניות חייב לשמים אע"פ שאין מענישים אותו בידי אדם:

הלכה טו

הבא על אנדרוגינוס דרך נקבותו פטור. בס"פ הערל (יבמות דף פ"א) תנן רבי יוסי ורבי שמעון אומרים אנדרוגינוס כהן שנשא בת ישראל מאכילה בתרומה וכו' אנדרוגינוס נושא אבל לא נישא רבי אליעזר אומר אנדרוגינוס חייבים עליו סקילה כזכר ובגמרא (דף פ"ג) אמר רב ליתא למתניתין מקמי ברייתא דתניא רבי יוסי אומר אנדרוגינוס בריה בפ"ע הוא ולא הכריעו בו חכמים אם זכר הוא אם נקבה הוא אדרבא ליתא לברייתא מקמי מתניתין מדשבקיה ר"י לבר זוגיה שמע מינה הדר ביה וכו' אמרי בי רב הלכה כר"י באנדרוגינוס ופירש"י דאר"י דמתניתין קאי אבל ר"ח ור"ף פירשו דאר"י דברייתא קאי וכתב הרשב"א הרמב"ם פסק בחיבורו הגדול ובפירוש המשנה שלו כר"י דברייתא דאמר בריה בפני עצמו הוא ולפיכך אינו מאכיל בתרומה לפי שהוא ספק וספיקא דאיסורא לחומרא ופסק כרבי אליעזר דאמר חייבים עליו סקילה כזכר ולא ידעתי היאך יתקיימו שני פסקים הללו שאם אתה מספקו בנקבה היאך אתה סוקל על ביאתו כזכר ושמא הוא סובר דאף רבי אליעזר סבר דבריה בפ"ע הוא אלא שחייבים עליו סקילה כזכר מגזירת הכתוב דכתיב ואת זכר לא תשכב משכבי אשה:

הלכה כב

המקנא לאשתו ונסתרה וכו'. כתב הרב המגיד דעת רבינו וכו' ואף על פי כן סובר רבינו שאין ישראל שזינתה תחתיו אשתו לוקה על לאו זה וכו' ויש לתמוה עליו שהרי בפרק (י"ח)[י"א] מהלכות גירושין כתב בהפך ע"ש:

פרק ד

הלכה ה

כל דם שתראה היולדת וכו'. ומשמשת מטתה אע"פ שהדם שותת ויורד. פי' אם לא היתה זבה אבל אם היתה בזוב צריכה שבעה נקיים לגמרי שלא תראה בהם שום דם אפילו בימים שנכנסו מהשבעה בתוך ימי טוהר וכן משמע בפ"ז מהלכות אלו:

הלכה ט

כל הנשים שיש להן וסת וכו'. הראב"ד בפרק רביעי מהלכות מטמאי משכב ומושב השיג על רבינו. כתב ה"ה ור"י דאמר מחשב ימי וסתה וכו' ולא קי"ל כוותיה וזה נראה דעת ההלכות שכתבו וכו'. מ"ש דרבינו ס"ל דלא כר"י אינו נראה דהא כשבא בשעת עונתה אסור לבעול דאמרינן אורח בזמנו בא והיכי נימא כשבא יום אחד אחר ראייתה דשרי לבעול ולא נימא אורח בזמנו בא זו סברא הפוכה אלא ודאי כוונת רבינו לכלול הכל באותו לשון דאסור לבעול ביום העונה וכן בימי ראיה וספירה דהכל מטעם אחד ולא שרי אלא בשלא הגיע עונת וסתה ובא תוך הזמן או אחר עבור ראיה וספירה כדברי רבי יוחנן ואין הרמב"ן חולק עמו אלא דאוקי למתני' דוקא דיש לה וסת וזה ג"כ כוונת רבינו ולא חילק רבינו בוסתות דכולהו מדרבנן ולכולהו יש להם דין זה:

הלכה טו

בגדים אלו שמקנחים בהם צריכים שיהיו של פשתן שחקים ולבנים וכו'. בפרק כל היד (נדה דף י"ז) אמרינן של בית מונבז המלך היו בודקים מטותיהם במילא פרהיבא ומזכירים אותם לשבח מסייע ליה לשמואל דאמר אין בודקין את המטה אלא בפקולין או בצמר נקי ורך אמר רבא הני שחקי דכיתנא מעלי לבדיקה איני והא תנא דבי מנשה אין בודקין את המטה לא בעד אדום ולא בעד שחור וכו' אלא בפקולין או בצמר נקי ורך ל"ק הא בכיתנא הא במאני דכיתנא ואיבעית אימא הא והא במאני דכיתנא הא בחדתי הא בשחקי ופירש"י מילא פרהיבא קוטין מתוך שהוא לבן נראית בו טפה כחרדל, ל"א צמר נקי ורך פקולין קוטון, שחקי דכיתנא בגדים בלוים של פשתן ולא בפשתן שאינו לבן ואין דם ניכר יפה אלא בעד לבן שחקים לבנים יותר מהחדשים. ומלשון רבינו משמע לכאורה דכל הני דנקט בבגד של פשתן שחוק ולבן בדוקא נקטינהו לומר דוקא בבגד ולא במידי דלאו בגד הוא ואפילו בבגד דוקא של פשתן ולא במינים אחרים ובבגד של פשתן נמי דוקא שחוק ולא כשאינו שחוק ושחוק נמי דוקא לבן ולא צבוע. וקשה דלפי זה הוא ממעט פקולין וצמר נקי ואמאי הא של בית מונבז מזכירים אותם לשבח על

כך ושמואל נמי אמר הכי. ושמא י"ל דרבינו סובר דרבא פליג אדשמואל ואותם שהיו מזכירים של בית מונבז לשבח הוו סברי כשמואל ולא קי"ל הכי אלא כרבא דבתרא הוא. ע"י"ל דלעולם סבר רבינו דרבא ושמואל לא פליגי ולאו למעוטי פקולין וצמר נקי ורך נתכוון אלא הוא ז"ל אתא למימר דבדיקה דמטלית שהזכיר בפרק זה לא תהא אלא במטלית של פשתן שחוק ולבן לפי שהוא דבר רך וממילא נשמע לכל דבר שהוא לבן נקי ורך כמו שחקי בגד פשתן לבנים דמהני לבדיקה והרי פקולין וצמר נקי ורך בכלל:

הלכה טז

ואשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק לפיכך היא משמשת בשני עדים וכו'. כתב הר"ן בפרק שני דשבועות שנראה שרבינו מפרש הא דאמרינן מאן דמתני הא לא מתני הא לעולם בשאינה עסוקה בטהרות ואפילו הכי בשאין לה וסת צריכה בדיקה ואמוראי נינהו אליבא דשמואל ואע"ג דר"י גופיה אמרה לעיל דאין צריכה אמוראי נינהו ואליבא דרב יהודה ופסק הרב ז"ל כמאן דמתני דשמואל אמר הלכה כרבי חנינא בן אנטיגנוס להחמיר ובודאי דפשטא דברייתא מוכח דלבעל עסקינן ולא משום טהרות מדאמר רבי מאיר יוציא וכו' ורחב"א נמי עליה קאי וכו' ואפילו באשה שיש לה וסת החמיר הרב ז"ל שכ"כ שם אבל אשה שיש לה וסת אינה צריכה (בדיקת) עד לפני תשמיש אלא משום צניעות [בלבד] אבל לאחר תשמיש הכל צריכים שני עדים אחד לו ואחד לה ואפילו מעוברת ומניקה וזקנה וקטנה ע"כ. לפי שהוא ז"ל מפרש זו ששנינו בפרק כל היד דרך בנות ישראל משמשות בשני עדים אחד לו ואחד לה והצנועות מתקנות להן שלישי להתקין את הבית בשאינה עסוקה בטהרות שאפילו משום בעלה לבד צריכה לשמש בשני עדים לאחר תשמיש והצנועות בודקות אף לפני תשמיש לבעליהן וכי אמרינן בפ"ק דנדה דמיגו דבעיא בדיקה לטהרות בעיא בדיקה לבעלה דאלמא מדין בעלה א"צ היינו לומר דכשאינה עסוקה בטהרות א"צ בדיקה לפני תשמיש מן הדין אלא משום צניעות בלבד וכו' והראב"ד השיג עליו כמה יגיעות יגע חנם שהרי רב יהודה שהיה צדיק שאין כמותו וכו' וכבר כתבתי בחידושי דהא דרב יהודה לא קשיא עליה עכ"ל:

הלכה יז

המשמש מטתו פעמים רבות וכו'. טעמו מדתנן בפרק כל היד (נדה דף י"ו) ב"ש אומרים צריכה שני עדים על כל תשמיש ותשמיש וכו' ובה"א דיה בשני עדים כל הלילה ולטעמיה אזיל שסובר שכל הדברים שנאמרו בענין זה לא לטהרות דוקא הם אלא אף בשאינה עסוקה בטהרות ולבעלה איירי הילכך פוסק כרבי זירא דאמר מדברי

כולם נלמוד בעל נפש לא יבעול וישנה כלומר בלא בדיקה ודלא כרבא דפליג ארבי זירא ואמר כי תניא ההיא לטהרות ונראה שסובר רבינו דבעל נפש דאמר רבי זירא לא ממדת חסידות קאמר אלא שורת הדין:

הלכה יט

קנחה עצמה בעד שאינו בדוק וכו'. כתב ה"ה אבל אנן דקי"ל בהא כרבי יוסי וכו' ובהא כרבי דהלכה כמותו מחבירו. ק"ל דרבי לאו חבירו דרבי יוסי הוא שהרי היה מהדור הקודם לו וי"ל דאמרינן בפירקין דאילו הוה רבי יוסי קיים כפוף היה לפני רבי:

הלכה כב

כיצד בודקת עצמה וכו'. מ"ש רבינו **שדופקת אותו עד שיגיע לצואר הרחם** פשוט הוא מפני שאם לא יגיע למקום שהשמש דש היאך נאמר כשלא נמצא עליו דם שהדם שרגילה לראות בשעת תשמיש מן הצדדין הוא בא ולא מן המקור דהא איכא למימר שאם היתה מכניסתו עד מקום שהשמש דש היה נמצא על ראשה הילכך ע"כ לומר דעד מקום שהשמש דש היא צריכה להכניסו ועד צואר הרחם הוא דישת השמש.

ועל מ"ש **ואם לא נמצא על המוך כלום בידוע שהדם שרואה מדוחק הצדדין וטהורה היא** איכא למידק אמאי אמרינן בידוע שהוא מן הצדדין הא איכא למיחש שמא מן המקור הוא רגיל לבא ומה שלא נמצא דם על ראש המכחול מפני שלא היה עב כמו השמש שאין כל האצבעות שוות או מפני שלא הכניסתו בכח שאין כל הכחות שוות כדאיתא בגמרא. וי"ל דלא אמרינן אין כל האצבעות או כל הכחות שוות אלא להקל ולא להחמיר וטעמא משום דרוב נשים אינן רואות מחמת תשמיש כל דמצינא למיתלי בה להיתרא שלא להוציאה מכלל הנשים תלינן כיון דאיכא רגלים לדבר שהרי נסדק ולא נמצא דם בראש המכחול:

פרק ה

הלכה יג

המפלת חתיכה וכו' ואפי' נקרעה החתיכה ונמצאת מליאה דם טהורה. היינו מדתניא בגמרא (דף כ"א:) המפלת חתיכה אע"פ שמליאה דם אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה:

הלכה יח

דם בתולים טהור הוא וכו' וכיצד דין הבתולה בדמים אם נשאת קטנה וכו'. כתב בהשגות (כל מ"ש בזה אין בו הלכה למעשה שאין לנו עכשיו דם טוהר אלא כל מראה

אדמומית טמא וגם) בסוף סימן זה כתב אמר אברהם זה אינו למעשה ולעולם אינו בועל אלא בעילת מצוה ופורש עכ"ל. וכתב הרב המגיד לא היה צריך לכתוב ולומר דבר זה בכאן שכבר ביאר רבינו כל זה בפי"א עכ"ל. והנך רואה שרבינו פה הביא כל דיני תינוקת השנויה במשנה וכל מאי דאיתמר עלייהו בגמרא ופסק בהם כב"ה חוץ מבהגיע זמנה לראות וראתה שפסק כרב ושמואל שאמרו בועל בעילת מצוה ופורש ובפי"א כתב מנהג פשוט בשנער ובארץ הצבי וכו' שאם ראתה דם תוך ימי מלאת וכו' ודין זה בימי הגאונים נתחדש וכו' ודבר זה תלוי במנהג וכן דם בתולים בזמן הזה שאפילו היתה קטנה וכו' בועל בעילת מצוה ופורש. הרי מבואר בדבריו שמה שאנו מורים בכל הבתולות לבעול בעילת מצוה ולפרוש אינו מן הדין שהדין הוא כמו שכתב בפרק זה אלא מחמת מנהג אנו מורים כן ומנהג זה אינו מההיא דאמר רבי זירא בנות ישראל החמירו על עצמן דההיא אינו אלא ברואה דם טמא או ספק טמא דמדינא לא היתה צריכה לשמור אלא יום אחד כנגד יום שראתה אם הוא בימי זיבה ואם הוא בימי נדה בששה והוא סגי לה והחמירו על עצמן דבין ראתה בימי נדה בין בימי זיבה צריכה לישב שבעה נקיים אבל זה שהוא טהור גמור בודאי לא שייך חומרא דרבי זירא ואין לומר דבימי הגאונים נתחדש ולא קודם דהא חזינא בירושלמי דבימי האמוראים הראשונים היה מנהג זה ועוד שלא כתב בו רבינו בהדיא שבימי הגאונים נתחדש שמ"ש וכן דם בתולים בזמן הזה נראה דקאי אירשא דמילתא שכתב מנהג פשוט בשנער וכו' ואין נותנין לה ימי טוהר כלל והדר קאמר וכן דם בתולים בזמן הזה אין נוהגין בו טוהר כלל א"נ דקאי למ"ש ושמענו שבצרפת בועלים על דם טוהר עד היום ודבר זה תלוי במנהג כלומר שלא נחזיק לאותם בני צרפת לעוברים על דת שמאחר שאין דבר זה אלא ממנהג כיון שלא פשט איסור זה ביניהם אינם חייבים לנהוג בו והדר כתב וכן דם בתולים בזמן הזה שפשט איסורו אם נשמע שבאיזה מקום אינם נוהגים להחמיר בו כ"כ אלא שנוהגים כפי מה שנתבאר בפ"ה לא נחזיקם לעוברים על דת כיון שלא פשט מנהג זה ביניהם. ואפשר לומר עוד דאמה שכתב דין זה בימי הגאונים נתחדש נמי קאי ואע"ג דבירושלמי משמע דבימי האמוראים הראשונים היו נוהגים כן מ"מ לא פשט בכל ישראל עד שעמדו הגאונים והנהיגו כן לכל ישראל. ומעתה מ"ש הרב המגיד על דברי הראב"ד לא היה צריך לכתוב וכו' כאילו נעלם מעיני הראב"ד מ"ש רבינו בפי"א יתבאר לך דליתא אלא אע"פ שראה הראב"ד מ"ש רבינו בפי"א עכ"ז השיגו מפני שרבינו סובר שלא נאסר יותר ממ"ש בפ"ה אלא ממנהג והראב"ד סובר דמדינא דגמרא אפילו תינוקת שלא הגיע זמנה בועל בעילת מצוה ופורש ולפיכך השיגו דלמה לו לומר כל מ"ש בפ"ה דאינו אלא לפי משנה ראשונה

כיון שאח"כ רבותינו נמנו וגמרו שיהא בועל בעילת מצוה ופורש אפילו בתינוקת שלא הגיע זמנה לראות ולא ראתה ופסקו רב ושמואל כוותייהו:

פרק ו

הלכה טז

פלטה שכבת זרע בתוך ימי הספירה סותרת יום אחד וכו'. בפ"ה מהלכות שאר אבות הטומאה כתב רבינו עד כמה עונות תפלוט הזרע ותסתור:

פרק ז

הלכה ד

חל שלישי לראייתה להיות ביום הלידה וכו' הרי זו ספק זבה. פירוש ספק זבה ושומרת יום כנגד שני ימים שראתה אם לא הפילה ולד דלא חשיב לידה ואם הפילה דחשיב לידה הוי טמאה לידה ותשמור יום אחד נקי בתוך השבעה:

הלכה ה

כיצד דין יולדת וכו' ואם שלמו ימי הספירה בתוך י"ד ה"ז אסורה לבעלה עד ליל ט"ו. משמע לי דאם טבלה תוך י"ד לנקבה לא עלתה לה טבילה כיון שהיא באותן ימים כנדה וצריכה לחזור ולטבול אחר י"ד:

הלכה יד

ומאחר שתהיה זוכר כל אלו העיקרים וכו' האשה שהוחזקה כל ימיה יום תראה ויום לא תראה וכו' ומשמשת בכל י"ח יום ד' לילות. נשאל ה"ר יהושע הנגיד מבני בניו של רבינו למה לא מנה ליל ט' מהכלל והיא טהורה בו והשיב אלו הד' לילות זולת ליל ח' וליל ט' ג"כ להיותה סמוכה לה כי כוונת אמרו בכל י"ח יום ד' לילות הוא חוץ מליל ח' וליל ט' לפי שרבינו העתיק זה המאמר מגמרת נדה בלשונו ופי' בו רבי שלמה כך ארבעה לילות הוא חוץ מליל ח' וליל ט' וכשתקח מאמרו זכרונו לברכה יקשה לפי שהיה ראוי שיאמר ונמצאת משמשת בכל י"ח יום ו' לילות וכמו שדחקנו להוציא ליל ח' עם היותה בכלל הי"ח יום כך נדחוק ונוציא ליל תשיעי להיותו סמוך לליל שמיני עכ"ל:

פרק ח

הלכה ז

היה דרכה להיות רואה יום ט"ו וכו'. כתב הרב המגיד ברייתא שם וסוף הברייתא אינה אסורה אלא מי"ח ואילך פי' שקבעה לה וסת לדילוג ואסור ביום י"ט מן החדש הבא ובעשרים מן החדש שלאחריו וכו'. קשה לי א"כ למה כתב רבינו שנאסר י"ח הא כיון שקבעה לה לדילוג י"ט הוא שנאסר ואפשר דאע"ג דקבעה לה וסת לדילוג וחוששת יום י"ט מכל מקום אסורה גם ביום י"ח דחיישינן שמא תחזור לראות בו עד שיעקר פעם אחת:

הלכה יד

וכן אשה שראתה דם מחמת מכה וכו'. כ"כ הרשב"א והביא ראיה מדתניא בפרק כל היד (נדה דף י"ו) הרואה דם מחמת מכה אפילו בתוך ימי נדתה טהורה דברי רשב"ג רבי אומר אם יש לה וסת חוששת לוסתה ואוקמה רבא דכ"ע וסתות דרבנן והכא במקור מקומו טמא קא מיפלגי וקי"ל כאוקימתיה דרבא דוסתות דרבנן וכיון שכן זו שרואה דם אפילו בשעת תשמיש ואפילו בשעת וסתה טהורה דאשה בחזקת טהורה עומדת ותלינן להקל שאני אומר דם זה מן המכה בא ולא נחלקו רשב"ג ורבי בדבר זה וא"ת והלא בנשים דעלמא חיישינן לעונת וסתה כולה ואע"פ שלא ראתה והיאך אתה מתיר את זו שהיא בשעת וסתה ועוד שהרי דם לפניך וי"ל ההיא דרבנן היא ומשום דאפשר למיקם עלה דמילתא אבל הכא ליכא למיקם אמילתא ואין דנין אפשר משאי אפשר שא"כ אף אתה אוסרה על בעלה לעולם עכ"ל:

פרק ט

הלכה ב

(א-ב) **אין האשה מתטמאה מן התורה וכו' וטומאה זו בספק שמא כתם זה מדם החדר בא**. קשה לי הא הוי ספק ספיקא הוא והו"ל למישרי ספק מגופה בא ספק שלא מגופה ואת"ל מגופה ספק מן החדר וטמא ספק מן העליה וטהור י"ל דאעפ"כ החמירו בו חכמים משום דאיסור חמור ועי"ל שמאחר שאין לה דבר לתלות בו החמירו חכמים לומר דהוי כאילו הוא מגופה ודאי ואין כאן אלא ספק אחד ואפשר שלזה נתכוון רבינו:

הלכה ג

וכן מדברי סופרים שכל הרואה דם וכו' ואם בדקה בתוך זמן זה. זהו ששנינו בריש נדה מפקידה לפקידה ממעטת על יד מעת לעת:

הלכה ה

איזו היא זקנה כל שקורים לה זקנה ואינה מקפדת. בפ"ק דנדה תנן איזו היא סמוך לזקנתה ובגמרא איזו היא סמוך לזקנתה אמר רבי יהודה כל שחברותיה אומרות עליה זקנה היא ורבי שמעון אמר כל שקורים לה אימא אימא ואינה בושה רבי זירא ורבי שמואל בר יצחק חד אמר כל שאינה בושה וחד אמר כל שאינה מקפדת מאי בינייהו איכא בינייהו בושה ואינה מקפדת ופסק רבינו כרבי שמעון משום דאיפליגו אמוראי אליביה ובפלוגתא דרבי זירא ורב שמואל בר יצחק פסק כמ"ד כל שאינה מקפדת וכן נראה שפסק הרשב"א:

הלכה ו

מה בין כתם הנמצא על בשרה וכו'. וכתב ה"ה טעם לדבריו והגהות כתבו טעם מפני שכל הגוף בדוק הוא אצל דם מאכולת:

הלכה ז

לפיכך תקנו חכמים שתלבש האשה בגדי צבעונין וכו'. כתב ה"ה דאמרינן בגמרא מאן תקנינהו אלא שלא הותרו וכו'. ומאחר דמאי דאמר שלא תקנו אידחי ליה והדר ואמר שלא הותרו היאך כתב רבינו לפיכך תקנו שהם דברים דחויים. ואפשר שגירסא אחרת היתה לו או שהוא סובר דכיון דלא אידחי מאי דאמר תקנו אלא משום דלא ידיע מאן תקנינהו השתא דאמרינן דבפולמוס של אספסייאנוס נשאו ונתנו חכמים בבגדי צבעונין איכא למימר דאז תקנום:

הלכה כא

נמצא הכתם על בשרה בלבד מחגור ולמטה טמאה ואם נתהפכה וקפצה אפילו מחגור ולמעלה וכו'. זאת היא הגירסא האמיתית בדברי רבינו וכך היא נסחת ספרי רבינו שבידינו אבל הראב"ד וההמ"מ נזדמנה להם נוסחא משובשת שהיה כתוב בה נמצא הכתם על בשרה בלבד אפילו מן החגור ולמעלה טמאה ועל כן השיגו הראב"ד דמסתם דבריו משמע דאפילו בשלא נזדקרה נמי קאמר דאפילו מן החגור ולמעלה טמאה אבל לנוסחא שכתבתי אין מקום להשגה כלל ואין צריך לידחק במה שנדחק הה"מ:

הלכה כט

האשה שהשאילה חלוקה לנדה בין עכו"ם בין ישראלית וכו'. כתב ה"ה משנה פרק האשה וכו' ורש"י פירש הרואה שגדולה היא וכו' ואפשר שאף דעת רבינו כן וכו' תולה בה ואין דבריו מחוורין בעיני משום דא"כ לרבינו עכו"ם אפילו קטנה שלא הגיע זמנה לראות וראתה נמי תולה בה דכיון שראתה פעם אחת בין כשהיא קטנה בין כשהיא גדולה הרי היא נדה של דבריהם שהרי אינה יוצאה לידי טהרה וזה שלא כדברי הרשב"א ודלא כדמשמע מדברי רש"י וכיון דסוף סוף אנו מוכרחים לומר שהוא חולק עם רש"י והרשב"א מה הועיל בשנותו את טעמו לפרש דבריו שלא כפשט ועוד שהטעם בעצמו אינו נכון כלל דלפי דבריו אף ישראלית שידוע שלא טבלה לנדתה אע"פ שהיא עכשיו מסולקת דמים תולה בה ואמאי כיון שיש זמן רב שלא ראתה ואע"ג דנכרית להרשב"א בכה"ג תולה בה נכרית שאני שאינה רגילה להקפיד על דמיה וכתמיה הילכך כל שראתה פעם אחת משגדלה אע"ג דבעידן שאלה לא חזאי איכא למיחש שמדמים הראשונים נתלכלך בשרה ובגדיה ולכלכו חלוק זה אבל בישראלית ליכא למימר הכי שהרי בנות ישראל רגילות לנקות בשרן ובגדיהן מדמים וכתמים אע"פ שלא יהיה בדעתה לטבול. לכך אני אומר לפרש דברי רבינו כפשטן דנכרית נמי אין תולין בה אלא כשידוע שהיתה נדה אבל אם בעידן שאלה אינה רואה אע"פ שראתה קודם לכן אינה תולה בה וזהו פשט מאמר רב דקתני נכרית דומיא דנדה וה"פ דמתניתין השאילה חלוקה לנכרית הרואה בעידן שאלה או לנדה ישראלית ה"ז תולה בה ומשום דנכרית אינה טמאה נדה לא קרי לה בשם נדה:

השאילה אותו לזבה קטנה וכו'. כתב ה"ה והרמב"ן כתב וכו' אבל רבינו כתב פי"א שהוא תלוי במנהג נראה מדבריו דלרבינו תולה בה אפילו במקום שנהגו איסור שהרי אם תלך ותקבע דירתה במקום שנהגו היתר תהיה מותרת להבעל על דם טוהר וא"כ ליכא למימר דאין תולין בה משום דהרי היא ככל הנשים וגם רבינו ירוחם כתב דלדעת רבינו אפילו לדידן שאין אנו בועלים על דם טוהר תולה בה:

הלכה לב

שלש נשים שלבשו חלוק אחד וכו'. מדכתב רבינו אם בדקה אחת מהן עצמה מיד נראה דבתוך שיעור וסת דוקא קאמר וכדרב יהודה אמר רב:

כתב הרב המגיד שלש נשים שהיו ישנות במטה אחת וכו' והרשב"א הסכים לדעת הר"א וכו' עד לאחר שפשטתו ואני אומר שסדר המשנה אינו נראה כן דקתני בדקה אחת ומצאה טמאה ברישא ומשמע דקאי אף אחלוק טפי מסיפא דבדקה אחת מהן ומצאה

טהורה עכ"ל. ואני אומר שאין זו קושיא שאף לפירוש זה קיימא נמי רישא שפיר אחלוק אלא שנצטרך לפרש דכי קאי אחלוק בדקה אחת מהן היינו אחרונה דוקא ומאי אחת מהן מיוחדת שבהן ואע"ג דכי קאי אמטה דעסיק בה בדקה אחת מהן היינו [איזו] מהן כבר מצינו לשון אחד שמתפרש בשני פנים:

פרק י

הלכה א

כל יולדת טמאה כנדה ואע"פ שלא ראתה דם. אע"פ שרבינו כתב בפ"ה חתיכה אע"פ שהיא אדומה אם יש עמה דם טמאה ואם לאו טהורה ודבריו מבוארים שפסק כת"ק דרבי יהודה דסבר אפשר לפתיחת הקבר בלא דם וחיזק ה"ה סברתו והביא לה ראיות כתב כאן שהיולדת טמאה כנדה אע"פ שלא ראתה דם והטעם משום דקרא דמטמא לה שבוע לזכר ושבועים לנקבה אפילו בלא ראתה מטמא לה משום לידה לד"ה וכ"כ רש"י בר"פ המפלת (נדה דף כ"א) דלת"ק דמטהר מפלת חתיכה ואין עמה דם ס"ל אפשר לפתיחת הקבר בלא דם לא חשיב למפלת חתיכה לידה דאי הויא לידה בלא דם נמי טמאה דכתיב כימי נדת דותה תטמא:

הלכה ד

הפילה חתיכה לבנה וכו'. כתב ה"ה כתב הרשב"א יש מי שהורה להחמיר לפי שאין אנו בקיאין במראות והוא דעת הרמב"ן וחומרא יתירא זו אין לה שום עיקר עכ"ל. ויש לתמוה עליו שלא אמר כן משום חומרא אלא מדינא כיון שאין אנו בקיאים במראות אפשר שטעמו משום דלהבחין אם היא לבנה אין צורך לבקיאות:

הפילה שפיר מלא מים וכו'. כתב ה"ה וז"ל כתב הרשב"א ואע"ג דקי"ל כרב באיסורי וכו' קי"ל דמעשה רב עכ"ל ואין אומרים מעשה רב במי שמחמיר כפי דעתו ור' חנינא ודאי הלכה למעשה שאל לו וא"ל אינה חוששת עכ"ל ה"ה. ול"נ דראיית הרשב"א הוא מדקאמר מעולם לא דכו שפיר בנהרדעא אלא ההוא דאתא לקמיה דשמואל משמע דמנהג נהרדעא היה כן מימי קדם אף קודם שבא שמואל שם ומזה מביא ראיה הרשב"א דכיון דהוו עבדי הכי הלכה למעשה נקטינן כוותייהו.

ומ"ש הרב המגיד דר' חנינא ודאי הלכה למעשה שאל לו וכו' י"ל דכיון דלא אמר ליה בפירוש הלכה לא חשיב הכי כדאיתא בפרק יש נוחלין:

הלכה ו

נחתך הולד במעיה ויצא אבר אבר וכו'. וכתב הרב המגיד וסובר רבינו דראש זה כל הראש בעינן וכו'. ונ"ל שאין טעמו משום דר"י לא נקט רוב הראש משמע דכל הראש קאמר דהא איכא למימר דאמתני' סמוך דקתני [ביצא כדרכו] משיצא רוב ראשו [ואיהו ס"ל שכל שיצא כדרכו לא שני לן בין מחותך לשלם] ועוד דאיידי דאמר רבי אלעזר אפילו הראש עמהם נקט איהו ל"ש אלא שאין הראש עמהם ושמא י"ל דכדי למעט המחלוקת בין רבי אלעזר ורבי יוחנן פירשו כן:

ואיכא למידק למה כתב רבינו משתצא רוב פדחתו הרי זה כילוד דהא מפשטא דמתניתין משמע דכל פדחתו הוא רוב ראשו. ושמא י"ל שרבינו סובר שאינו נקרא רוב אלא הגלגולת לבד לא מקום העינים והפה והלחיים ואי אמרת דמתניתין משיצא כל פדחתו קאמר והיינו כל ראשו והא ודאי לא פדחת בלבד קאמר אלא פדחת עם הגלגולת וכדאיתא בירושלמי א"כ היינו כל ראשו והיכי קרי ליה מתני' רוב ראשו ולפיכך פירש דמתניתין ה"ק איזהו רוב ראשו משיצא רוב פדחתו שתיבת רוב הנזכר בתחילה מושך עצמו ואחר עמו וכוונת המשנה להודיענו דראש אינו נקרא אלא הגלגולת לבד שהוא נגמר בסוף הפדחת דאל"כ מאי איצטריך לאודועי איזה רוב ראשו אטו אנן לא ידעינן לשעורי אלא ודאי כדאמרן. אח"כ מצאתי ספר רבינו מוגה ונמחק בו תיבת רוב:

הלכה ח

המפלת כמין בהמה חיה ועוף וכו'. כתב הרב המגיד וז"ל וכתבו הרמב"ן והרשב"א ובזמן הזה בכולם מטמאין אותה לידה אם זכר בדין הזכר ואם נקבה בדין הנקבה ואין כן דעת רבינו לפי מה שכתב בפרק י"א עכ"ל. כלומר שרבינו כתב בפרק י"א כל שאמרנו ביולדת שאמו טהורה הרי היא טהורה בזמן הזה:

ודע ששם כתב עליו הראב"ד איני אומר כן שהרי בצורת הפנים אמו טמאה דמי יכיר בצורות ויטהר וכתב עליו הרב המגיד ואין להם סמך בגמרא כלל עכ"ל. ואני תמה על הרב המגיד שהראב"ד והאומרים כמותו לא כתבו שחכמים אוסרים כדי שיקשה עליהם שאין להם סמך בגמרא וגם לא היה לו לומר שאין כן דעת רבינו לפי מ"ש בפרק י"א שרבינו לא בא בפרק י"א אלא להוציא שלא יעלה על דעתנו דבכלל חומרא דרבי זירא הוא או שבזמן אחר אחר כך גזרו לטמא היולדת אפי' במקום שמן הדין טהורה לגמרי לדידיה דסבר אפשר לפתיחת הקבר בלא דם דליתא אלא כל דיני היולדת אין בהם חידוש ולא מנהג והיינו לומר שמי שהוא בקי ומכיר בצורות מטהר בצורות שטיהרו חכמים אבל מי שיודע בעצמו שאינו בקי ומכיר יפה בצורות לא עלה על דעת שום אדם להתיר

לו לטהר בצורות שנדמה לו שהן אותם שטיהרו חכמים והראב"ד והרמב"ן והרשב"א ידעו בעצמם שלא היו בקיאים בצורות יפה ולכן כתבו שאין מטהרים האידנא בשום צורה ורבינו מיירי במי שמכיר בצורות יפה:

הלכה י

המפלת דמות נחש וכו'. בהשגות א"א ולפי מ"ש דבעי צורת פנים כשל אדם וכו' וכתב ה"ה באמת שהסוגיא האמורה בגמרא על מחלוקת ר"מ וחכמים מוכחא להדיא דלרבנן המפלת דמות נחש אין אמו טמאה לידה ודעת רבינו צריך לעיין עכ"ל. ולייישב דעת רבינו אפשר לומר דכיון דחזינן (דף כ"ד ע"ב) דרבי יהושע הורה כן לחמותו של רבי חנינא ורבי חנינא בן אחיו של רבי יהושע הורה כן ולשון הורה משמע שהיא הלכה למעשה וגם ר"ג לא מצינו שחלק על ר"י נראה שהיתה קבלה בידו מרבותיו דאל"כ מאי מפי הורה חנינא דקאמר הא במה שהיה רוצה ר"ג לסתור הוראת חנינא היה יכול לסתור נמי כי קאמר לה מפי ר"י אלא ודאי קבלה מרבותיו היתה וקבלה מיניה ר"ג וכיון שר"ג ור"י ור"ח סוברים כן וחנינא עבד בה עובדא ור"י נמי משמע דהלכה למעשה הורה לחמותו של חנינא ומעשה רב הכי נקטינן ואע"ג דבבהמה חיה ועוף דבעי כולה צורה לרבי ירמיה או חצי צורה לרבה י"ל דנחש שאני דכיון שגלגל עין של נחש דומה לשל אדם חשיב ולד אבל שאר בהמה חיה ועוף שאין במינן שום אבר דומה לשל אדם אע"פ שקצת איברי זה הנפל דומים לשל אדם לא חשיב ולד עד שתהא כל הצורה דומה למר או חציה למר ואע"פ שאמרו בגמרא דבהמה חיה ועוף עיניהם דומים לשל אדם הרי אמרו הא באוכמא הא בצירי ונחש איכא למימר דעינו דומה לשל אדם בין באוכמא בין בצירי ולפיכך חשיב ולד לכ"ע אפי' לרבנן דר"מ ונראה שיש להוכיח כן מדלא מייתי במתניתין שום תנא דסבר כר"מ אלמא כולהו תנאי פליגי עליה ור"ג ורבי יהושע מכללם ואפ"ה מטמא בנחש הילכך ע"כ צריך לחלק בין נחש לשאר בהמה חיה ועוף כמו שחלקתי ואע"ג דגבי פלוגתא דר"מ ורבנן משמע דהמפלת נחש אין אמו טמאה לידה איכא למימר דהנהו אמוראי לא הוה שמיע להו עובדא דחנינא בן אחיו של רבי יהושע והוו סברי כדהוו סברי ר"ג ורבי יהושע מקמי דלידכר רבי יהושע ואנן לא קי"ל הכי אלא כמו בתר דאידכר וכמו שכתבתי:

המפלת דמות אדם שיש לו כנפים וכו'. גרסי' בגמרא (דף כ"ד) אמר רבי יוחנן המפלת כמין אפקתא דדיקלא טהורה ופירש"י שהדקל למטה יחיד ומתפצל למעלה כך היו ידיו ורגליו על כתפו ומלמטה הוא בלא צורה ע"כ. ויש לתמוה על רבינו למה השמיטו ואפשר שהוא ז"ל היה מפרש דכמין אפקתא דדיקלא היינו בריית ראש שאין בה חיתוך איברים

כמו הדקל שהצד התחתון שבו עב ואין לו פצולים ולצד התחתון קרי אפקתא לפי ששם מוצאו דלפי זה לא השמיט מימרא זו שהרי כתב שאם הפילה בריית ראש שאינו חתוך אין אמו טמאה לידה ואע"ג דבהדיא תניא התם דבריית ראש חתוך אין אמו טמאה לידה לא תיקשי לך מאי קמ"ל ר"י דאיכא למימר ברייתא לא שמיע ליה:

הלכה יא

נברא ושט שלו אטום או שהיה חסר מטבורו ולמטה והרי הוא אטום. בפרק המפלת (נדה דף כ"ג ע"ב) תניא המפלת גוף אטום אין אמו טמאה לידה ואיזהו גוף אטום [רבי אומר] כדי שינטל מן החי וימות [וכמה ינטל מן החי וימות] רבי זכאי אומר עד הארכובה רבי ינאי אומר עד לנקביו רבי יוחנן אומר משום רבי יוסי בן יהושע עד מקום טבורו ויש לתמוה על רבינו שפסק עד מקום טבורו דבגמרא משמע דמאן דאמר הכי ל"ל טרפה אינה חיה וגם לית ליה ניטל ירך וחללה נבילה ומש"ה לא סגי ליה בעד הארכובה או עד נקוביו וכיון דקי"ל דטריפה אינה חיה וגם קי"ל דניטל ירך וחללה נבילה וכ"כ רבינו בהלכות שחיטה הו"ל לפסוק עד הארכובה וצ"ע. ומיהו הא לא קשיא לי אמאי פסק כרבי יוחנן במקום רבי ינאי רביה דשאני הכא דמשום רבי יוסי בן יהושע קאמר לה. וגרסינן בגמרא אמר [רבא] ושטו נקוב אמו טמאה ושטו אטום כלומר סתום אמו טהורה פי' מטומאת לידה לפי שכיון שהושט סתום אינו ראוי לחיות וכל שנברא בענין שאינו ראוי לבריית נשמה אין אמו טמאה לידה דלאו ולד הוא. ושטו נקוב כתב הרשב"א דטעמא דטמאה מפני שזה היה ראוי לבריית נשמה אלא שמא ניקב ושטו לאחר מכאן וכל שעיקרו ראוי לבריית נשמה אמו טמאה לידה ויש לתמוה על רבינו למה השמיט הא דושטו נקוב ואפשר שהוא ז"ל היה מפרש דטעמא דרבא משום דסבר דטריפה חיה וכדפירש"י וכיון דקי"ל דטרפה אינה חיה לית הלכתא כרבא:

הלכה יד

הפילה נפל ואח"כ הפילה שליא וכו' לפיכך אם ילדה ולד של קיימא והפילה שליא אפילו אחר כ"ג יום תולין אותו בולד ואין חוששין לולד אחר. שם אמר רבה בר בר חנה אמר ר"י מעשה ותלו את השליא בולד עד כ"ג יום. ויש לתמוה על רבינו למה כתב אפי' אחר כ"ג יום והלא בגמרא לא אמרו אלא עד כ"ג יום. ונ"ל שהטעם משום דמסיים בה בגמרא אמר ליה רב יוסף עד כ"ד אמרת לן וסובר רבינו דקושטא קאמר רב יוסף אלא דכי א"ל עד כ"ד הויא יום יציאת השליא בכלל והשתא כי קאמר כ"ג לא הוי יום יציאת שליא בכלל וללמדנו כן כתב אפילו אחר כ"ג יום דע"כ אינו מוסיף על כ"ג אלא יום אחד דאם אתה אומר ב' אני אומר ג' או ק' ואין לו גבול דמה"ט אמרינן בעלמא תפסת מועט

תפסת וכיון דאינו מוסיף על כ"ג אלא יום אחד ממילא משמע שהוא יום יציאת השליא דאל"כ למה לא כללו עם הימים הקודמים דלכתוב דתולין עד כ"ד יום אלא משום דאי כתב הכי הוה אפשר למיטעי ולמימר דכ"ד יום בלא יום יציאת השליא קאמר והשתא דכתב אפי' אחר כ"ג משתמע מילתא שפיר וכדפרישית:

פרק יא

הלכה ג

לפיכך החמירו חכמים בדבר זה וכו'. נראה דהיינו דאמרי' בפרק אחרון דאתקין רבי בשדות שאם ראתה תשב שבעה נקיים:

הלכה ט

כל בת שתבעוה להנשא וכו'. נראה דנקט לישנא דבת לאשמועינן דאפילו בקטנה חיישינן דילמא מחמדא:

הלכה י

ואם נשאת לת"ח מותרת להנשא לו מיד וכו'. כתב הטור (סי' קצ"ה) עבר וכנסה תוך זמן זה לא יתייחד עמה אלא הוא ישן בין האנשים וכו' בין אם הוא ת"ח או אחר לאפוקי מדברי הרמב"ם שכתב שת"ח יכול לכנסה מיד ולהתייחד עמה כי הוא יודע שהוא אסור לבא (כלל) עליה עכ"ל וגם הראב"ד כתב הוא סובר שמייחדים היו עמהן אחר נישואין ולא בועלים ואני איני אומר כן וכו' ואתרתי קושייתא קא מתרץ ליה. ביאור דבריו דמקשה גמרא על מאי דאמר רב מאן הויא ליומי מדאמר רבא תבעוה לינשא וכו' ועוד הקשה מדאמר רבי אב"י לא ישא במדינה זו וילך וישא אחרת במדינה אחרת וכו' ומעיקרא תירץ לזו שאני רבנן דפקיע שמייהו והדר קאמר ואיבעית אימא לרבנן יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו וכו' כלומר הני רבנן לא היו נושאין אותם אלא יחודי בעלמא הוא דמייחדי להו ושתי הקושיות מתורצות בתירוץ זה לבדו:

ומ"ש רבינו שת"ח יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה. קשה דא"כ ע"ה נמי יודיעוהו שהיא אסורה עד שתספר ותטבול וישאנה מיד. וי"ל דת"ח שאני שהוא זהיר במצות ומש"ה מהימנינן ליה שלא יפרוץ לבא עליה משא"כ בע"ה. ומיהו פשט לשון רבינו לא משמע הכי שתלה הדבר בידיעת החכם האיסור ולא תלאו בזהירותו ובנאמנותו. לפיכך נ"ל דה"ט דתלמיד חכם מתוך שהוא בקי ויודע דאיכא למיחש שמא ראתה מחמת חימוד יפרוש ממנה שהוא רגיל בדברי חכמים וגזירותם אבל ע"ה כיון שהוא יודע שלא ראתה אם אתה אומר לו לפרוש משום דחיישינן שמא ראתה מחמת

חימוד אין דבריך נכנסים באזניו שהרי אינו רגיל בדברי חכמים וגזירותם ועי"ל שחכמי' לא נתנו דבריהם לשיעורים וכיון דת"ח ודאי יודע וסתם כל אדם לא ידעי גזרו בכל אדם שאינו ת"ח ולא פלוג בהו בין ידעי ללא ידעי. ומ"מ קשה לי לדעת רבינו דמדלא מפליג גמרא בכלה שפירסה נדה בין ת"ח לע"ה משמע דת"ח נמי הוא ישן בין האנשים והיא בין הנשים וכיון דתבעוה להנשא שאין ברור לנו שראתה שרינן לת"ח להתייחד עמה ולא חיישינן שיפרוץ גדרן של חכמים כ"ש דבפירסה נדה לא הו"ל למיחש שיעבור על איסור כרת והו"ל להתיר לו שיתייחד עמה ואין לומר דאה"נ דבכלה שפירסה נמי שרי לת"ח להתייחד עמה ולא איצטריך לאשמועי' גמרא משום דאתא בק"ו מתבעוה לינשא דהא ההיא דכלה שפירסה נדה היא ברייתא והא דיליף רבינו לחלק בין ת"ח לע"ה הוא תירוצא דגמרא ופשיטא דליכא למימר שהברייתא באה על מה שתירץ הגמרא. ומיהו בהא הוה אפשר לומר שהברייתא דרכה לסתום וגמרא לא חש לפרושה ולומר לא שאנו אלא בע"ה אבל ת"ח אשתו ישנה עמו בבית משום דסמיך דמתירוצא דאיתמר גבי תבעוה לינשא נשמע לה אלא דמ"מ קשה שרבינו הו"ל לכתוב בפירוש דת"ח שפירסה כלתו נדה מותר לו להתייחד עמה. לכן נ"ל דבהא דתבעוה להנשא לא התיר רבינו לת"ח להתייחד עמה כמו שעלה על דעת הראב"ד וה"ה אלא מפני שהוא ז"ל סובר שאסור לישא כשהיא נדה כמבואר בדבריו פ"י מהלכות אישות נ"ל דההיא דהיא ישנה בין הנשים וכו' כשנשאה טהורה ואח"כ פירסה מיירי דטעמא דאסור לישא אשה נדה אע"פ שהיא תישן בין הנשים והוא בין האנשים משום דאכתי איכא למיחש שמא באיזו שעה מן היום או מן הלילה לא יזהרו המשמרות ויבא עליה ולענין זה הוא היתר ת"ח בתבעוה להנשא שהוא מותר לישא אותה אע"פ שעדיין לא ספרה ולא טבלה והוא שישן האיש בין האנשים והיא בין הנשים כדין כלה שפירסה נדה ולפיכך לא הזכיר בהיתר ת"ח לשון יחוד כלל אלא לשון נישואין שהרי כתב ואם נשאת לת"ח מותרת לינשא לו מיד ותספור מאחר שנשאת ותטבול שת"ח יודע שהיא אסורה ונזהר מזה ולא יקרב לה עד שתטבול עכ"ל הרי דלענין נישואין בלבד אמורים הדברים ולא לענין יחוד כי סמך בו על מה שכתב בפכ"ב אצל כלה שפירסה נדה ומ"ש שת"ח יודע שהיא אסורה ולא יקרב לה היינו לומר שלא יבא לבקש שעה שהמשמרות ישנות או טרודות בדבר אחר ויתייחד עמה אז ויבא עליה והא דקאמר בגמרא לרבנן יחודי מייחדי להו לא יחוד ממש קאמר אלא כלומר שהיו הנשים מיוחדות להם כלומר שהיו נשואות להם כבר ואע"פ שהיו אסורים לבא עליהן עד שיטבלו ומשמרות שומרות אותם מ"מ פת בסלו מיקרי והשתא ניחא מ"ש הראב"ד בסוף השגתו וכלה שפירסה נדה אסור להתייחד עמה ע"כ. ולא כמו

שתירץ ה"ה דהא דתבעוה לינשא מותרת מן התורה אלא שחכמים החמירו בה ואינה דומה לכלה שפירסה נדה ודאית ע"כ. דאדרבא מפני שזו אינה אסורה אלא מספק איכא למיחש שיתקפנו יצרו יותר מבאותה שהיא נדה ודאית וכמ"ש. וא"ת אכתי קשה למה לא כתב רבינו בפ"י מהלכות אישות דהא דלא תינשא נדה היינו לע"ה אבל לת"ח מותר י"ל דלא היקלו לת"ח לישא אשה אסורה ולסמוך על המשמרות אלא בזו שאינה אסורה מן התורה אבל לא בנדה ודאית דעבדו בה הרחקה טובא אף לת"ח ומ"מ לא דמי למ"ש ה"ה לחלק בין נדה ודאית לשאינו ודאית שהוא כתב כן להתיר יחוד דספק נדה לת"ח ואני איני אומר כן אלא להתיר נישואין לא להתיר יחוד:

הלכה יא

דין הכתמים בזמן הזה וכו'. כתב ה"ה וכבר כתבתי פ"ט מה שיש בפי' ההיא דכתמים צריכין הפסק טהרה. הוא בבבת הרואה כתם ואחר כך ראתה דם תולה כתמה בראייתה וכו':

הלכה טו

(יד-טו) **זה שתמצא במקצת מקומות שהנדה יושבת שבעת ימים בנדתה וכו' וכן זה שתמצא במקצת מקומות ותמצא תשובות למקצת גאונים שיולדת זכר לא תשמש מטתה עד סוף ארבעים וכו' ומצוה לכופן כדי להוציא מלבן וכו'**. כתב הריב"ש במה שנהגו שם להחמיר בימי טוהר של יולדת אף אם אינה רואה בהם אם נהגו זה לגדר ופרישה אע"פ שהוא מותר או שבאותם הימים דמים מצויים בהם ראוי להניחם על מנהגם ואין מתירים אותם בפניהם אבל אם נהגו כן בטעות מפני שסבורים שאסור מן הדין ראוי להודיעם שטועים בהם ושהוא מנהג שיצא להם מן הצדוקים כדרך שכתב הרמב"ם עכ"ל:

פרק יב

הלכה א

ישראל שבעל עכו"ם משאר וכו' אחד ז' עממין ואחד כל האומות באיסור. כתב הטור ונ"ל שאינו אלא בשבעה אומות דלא קי"ל כר"ש דאמר כי יסיר לרבות כל המסירין ואף שבעה אומות אין לוקין משום לא תתחתן אלא לאחר שנתגיירו אבל בגיותן לא שייך בהו חתנות עכ"ל. ביאור דבריו שהוא מקשה על דברי רבינו שתי קושיות חדא על מ"ש דעל שאר אומות נמי לקי דהיינו כר"ש ולא קי"ל כוותיה אלא כרבנן דאמרי לא נאמר לא תתחתן אלא בשבעה אומות דוקא ועוד דאפי' בשבעה אומות אסיק רבא בפרק הערל

דבגיותן לא שייך בהו חתנות וקרא דלא תתחתן בנתגיירו דוקא הוא וי"ל שרבינו פסק בהא כר"ש מדאמרינן בפ"ג דקידושין (דף ס"ח:) [נכרית] דולדה כמותה מנ"ל אר"י משום רשב"י אמר קרא כי יסיר את בנך מאחרי וכו' ההוא בז' עממים כתיב שאר אומות מנ"ל אמר קרא כי יסיר לרבות כל המסירים הניחא לר"ש דדריש טעמיה דקרא אלא לרבנן מאי טעמייהו וכו' ומדחזינן דסתמא דגמרא כר"ש אלמא הלכתא כוותיה וכיון דדרשינן טעמא דקרא אית לן למימר דלא אסרה תורה להתחתן משום כי יסיר אלא בגיותן דבני הסרה נינהו אבל בגירותן דלאו בני הסרה נינהו לא וההיא דפרק הערל [בגיותן לית להו חתנות נתגיירו אית להו חתנות] אליבא דרבנן היא אבל לר"ש הוי איפכא דלא נאמר לא תתחתן אלא בגיותן דוקא ואפילו תימא דאליבא דר"ש אמר הכי לא קי"ל כמסקנא דרבא אלא כדהוה ס"ד מעיקרא דלא נאמר לא תתחתן אלא בגיותן דוקא משום דסוגיין דגמרא בספ"ק דקידושין סבר הכי וכן אמרו בפ"ב דע"ז בנותיהם דאורייתא נינהו דכתיב לא תתחתן בם וכבר נדחקו התוספות ליישב זה ורבינו תפס עיקר כפשט הסוגיא:

פרק יג

הלכה ו

גר שמל ולא טבל וכו'. מ"ש **שאין מטבילין אותו בשבת** פשוט בפרק החולץ דלמ"ד אינו גר עד שימול ויטבול אין מטבילין אותו בשבת ואע"ג דבגמרא יהיב טעמא משום דתקוני גברא בשבתא לא מתקנינן לא כתבו רבינו משום דמשמע ליה דה"ט לאו דסמכא הוא דהא לענין טומאה שרי משום דמיחזי כמיקר ואע"ג דהכא צריכים ת"ח לעמוד עליו מ"מ מידי מיחזי כמיקר לא נפיק אלא עיקר טעמא משום דאין דנין בשבת וגר משפט כתיב ביה:

הלכה טו

לפיכך לא קבלו ב"ד גרים כל ימי דוד ושלמה וכו' ואעפ"כ היו גרים הרבה מתגיירים בפני הדיוטות. ה"ה כתב שבפני בית דין הדיוטות היו מגיירים אותם ולי נראה דמדכתב רבינו בפני הדיוטות ולא כתב בפני ב"ד הדיוטות דאנן אע"ג דההדיוטות אנן כדאיתא בסוף גיטין (דף פ"ח:) על ב"ד שבזמן הזה מ"מ אין מקבלין אותם בב"ד דידן אלא שאם קבלו אותם גרים הדיוטות שאינם ב"ד הרי הם גרים (ואילו היה מדקדק ה"ה בדברי הרמב"ם כן לא היה כותב שב"ד הדיוטות היו מגיירים אותם) וכ"כ המרדכי בהגהות פרק החולץ ז"ל דמי שבא להתגייר וידוע לנו שבשביל דבר הם עושין אין לקבלם והביא כמה ראיות לדבר:

הלכה יז

גר שלא בדקו אחריו וכו'. כתב הרב המגיד ומ"ש ומצוה להחזיר אבידתו וכו' והוא שיהיה מומר לתיאבון ויש לתמוה עליו דמאי לתיאבון שייך בחזר ועבד עכו"ם דלא שייך לתיאבון אלא בגזל ועריות ומאכלות אסורות שנפשו של אדם מתאוה להן ומחמדתן ועוד דלא חילקו בין לתיאבון ולהכעיס אלא באחד משאר מצות אבל עכו"ם שהמודה בה ככופר בכל התורה וכן המחלל שבת בפרהסיא הרי הם כעכו"ם כדאיתא בפירקא קמא דחולין (דף ד') וכך הם דברי רבינו בפרק י"א מהלכות גזילה.

ומה שכתב פה רבינו שמצוה להחזיר אבידתו לא אחזר ועבד עכו"ם קאי אלא למ"ש הואיל ומל וטבל יצא מכלל עכו"ם וקאמר דמצוה להחזיר אבידתו שמאחר שמל וטבל נעשה כישראל והוא שלא יחזור לעבוד עכו"ם:

פרק יד

הלכה יג

גר אסור בשאר האם וכו'. רבינו פסק דקרובים מצד האב אפילו האסורים לבני נח מותרים לגרים שהרי פסק כר"ע דאין אסור לבני נח מקרובי האב אלא אשת אביו בלבד ופסק שהגר מותר בכל קרובים שמצד האב ואפילו באשת אביו וכן נראה שהוא דעת הרי"ף שלא כתב אלא ההיא דבני יודן אמתא דאמרינן דבמן האב ולא מן האם כ"ע ל"פ דשרי ומשמע דה"ה לכל קורבה שמצד האב דשרי ולפי דעתם ז"ל א"ש הא דתניא סתם בפרק נושאין (דף צ"ח:) דגר מותר באשת אביו כר"ע ולא צריך לדחוקי ולאוקומה כרבי אליעזר כדאוקמוה התוספות והרא"ש ולפ"ז מ"ש בפ"ב דיבמות (דף כ"ב) ערוה גופה אי לאו [משום] שמא יאמרו באנו מקדושה חמורה וכו' לא גזרו בה רבנן צ"ל דעל קרובים שמצד האם דוקא קאמר וה"פ אי לאו משום שמא יאמרו וכו' לא הוו גזרי בקרובות כלל אבל השתא דאיכא קרובות דמתסרי להו בגיותן ובגירותן שרו להו לא יאמרו באנו מקדושה חמורה וכו' שהרי הם רואים שיש בקרובות האם שהיו מותרות בגיותן ואסורות בגירותן כגון אחות אמו ואשת אחיו מאמו שמותרות לבני נח ואסורות לגרים אלא יאמרו בקבלת התורה נתחדשה הלכה וטעמא דגזרו טפי בקרובות האם מקרובות האב משום דבקרובי האם אפשר דאתי לאיחלופי בישראל כדמשמע בפ"ב דיבמות ובפרק נושאין ואי לא הוה אלא האי טעמא לחוד לא הוה גזרי נמצא שעיקר הגזירה היתה משום שמא יאמרו וכו':

הלכה יט

נותן אדם שפחתו לעבדו וכו'. כל זה מבואר בסוף פרק יוצא דופן (נדה דף מ"ז) דגרסינן התם שמואל מייחד להן רב נחמן מחליף להו רב ששת מסר להן לערבי ואמר להן אזדהרו מישראל ופירש רש"י מייחד להן שפחותיו מייחד לאנשים עבדיו ואינו מפקירן משום בושת. מחליף להן את של זה בזה ואינו מקפיד על בושתן. לערבי מפקיר שפחותיו לערביים ונוהג בהם מנהג הפקר:

פרק טו

הלכה ב

שאין לך בכל חייבי לאוין מי שלוקה על בעילה בלא קידושין אלא כ"ג באלמנה. כתב ה"ה שאלת חכמי לוניל ותשובתו ושהרמב"ן דחה ראיית רבינו ופי' כל הסוגיא בלאוין שכתוב בהם קיחה וכו' והר"א בנו של רבינו תירץ כשם שנאמר באיסורי כהונה קיחה ובמחזיר הויה נאמר בשאר איסורי לאוין ביאה בקהל וביאה בקהל לא הוי אלא בקידושין אבל זנות לעולם לא מיקרי ביאה בקהל תדע שאמר הכתוב במצרי ואדומי בנים אשר יולדו להם דור שלישי יבא להם בקהל ה' ולא צוה ה' שיבא דור שלישי בזנות אלא בקידושין והנה למדנו מפסוק זה שמצרי ואדומי דור ראשון ושני איסורן בעשה וליכא למימר בזנות עשה אלא ודאי בקידושין הילכך משמע ביאה בקהל בקידושין בלא ספק ואי קשיא לך מכלל חייבי לאוין יבמה לזר דלא כתיב בה ביאה בקהל ולא קיחה ל"ק מידי דהא כתיב בה הויה לא תהיה אשת המת החוצה הילכך אי אתה יכול לחלק בחייבי לאוין ולא באיסורי כהונה בלבד פליגי אלא בכל חייבי לאוין עכ"ל. והרמ"ה השיג על תשובה זו של רבינו שהשיב לחכמי לוניל והם אישרו דברי תשובת רבינו כיוצא במה שהשיב הר"א בנו והאריכו בדבר והביאו ראיה לדברי רבינו מדאמרינן בפרק עשרה יוחסין ומודה רבא באלמנה לכ"ג שאם בעל ולא קידש לוקה ואם כדברי האומרים דלא פליגי בכל איסורי לאוין היכי אמר מודה רבא באותו דבר עצמו שנחלקו בו ועוד אי ס"ד בביאה לחודה קפיד למה משונה ביאה זו מכל ביאות שכמוה שכתב בקהל ה' ודורות אלא לאו ש"מ דרך נישואין קפיד קרא דהיינו ביאה ראויה לבא בקהל ה' כגון שקידש ובעל:

כתב עוד הר"א בנו של רבינו שהוקשה לו על זה מ"ש בפרק א' מהלכות נערה בתולה היתה בתולה זו אסורה על האונס וכו' או שהיתה מחייבי לאוין אם התרו בו הרי זה לוקה ואינו משלם קנס וכו' והלכה זו לדבריו קשיא שזו הבתולה שהיא מחייבי לאוין

אם אינה מקודשת לו בין התרו בו בין לא התרו בו אינו לוקה עליה ואם מקודשת היא בין התרו בו בין לא התרו אינה בת קנס דליכא לא פיתוי ולא אונס הילכך קשיא. ואני מתרץ בה דלעולם בלא קידושין היא ואם התרו בו משום קדשה לוקה משום קדשה ואפילו אינה מאיסורי לאוין ומפני זה אמר או שהיתה מחייבי לאוין ולא אמר או שהיתה מאיסורי לאוין שהפרש בין איסור לחיוב וכך אמר בתחלת הלכות אישות כל שאסר ביאתו בתורה ולא חייב עליו כרת הן הנקראין איסורי לאוין וכו' וקדשה ודאי מחייבי לאוין היא וזה שהצריך בספ"ב שצריך שתכין עצמה לכך לענין חיובה היא במלקות לא לענין חיובו הוא אלא לעולם אם היה הוא בעדים לוקה ואע"ג דאנוסה היא הנערה וכמה דבר ברור הוא זה למבינים ומתוך דבריו למדנו אותו שהוא ז"ל אע"פ שהצריך בראיותיו החזקים לקידושין דאיסורי לאוין ואח"כ ילקה עליהם לאו למימרא שאם בעל אחת מאיסורי לאוין בעדים והתראה והיא בלא קידושין דלא שייך בה מלקות כלל אלא לעולם לוקה אבל משום איסור קדשה לא משום איסורי לאוין תדע שכך אמר בהלכות ביאות אסורות על כהן שנשא אחת משלש נשים בין כ"ג בין הדיוט לוקה ואם באו עליה דרך זנות אינו לוקה משום זונה או גרושה או חללה כלומר אלא משם אחר והוא איסור הקדשה וכך אמר בפט"ו בעל ולא קידש אינם לוקים משום ממזרות אלא משום קדשה ואם יש נפש אדם לומר למה לנו זה הדקדוק כלל הואיל והוא לוקה מה לי משום קדשה מה לי משום איסורי לאוין נאמר לו כמה הועיל ז"ל בזה הדקדוק שאם יתרו בו משום איסורי לאוין אינו לוקה ואם יתרו בו משום קדשה לוקה כגון כהן שבא על גרושה או ישראל שבא על ממזרת בלא קידושין אם יאמרו לו בעת התראה פרוש דגרושה היא או ממזרת היא וחייב אתה עליה מלקות ולא פירש אלא עבר אינו לוקה דהתראה זו כמאן דליתא דמי שלא השם שהתרו בו עליו הוא השם שחייב בו ואם יאמרו לו פרוש דקדשה היא הואיל ואין שם לא כתובה ולא קידושין ולא פירש חייב מלקות שהשם שהתרו בו עליו הוא השם שחייבו עכ"ל:

הלכה כו

(כה-כו) **האסופי שנמצא בעיר שיש בה עכו"ם וכו' מחצה על מחצה מצוה להחיותו כישראל**. בספ"ק דכתובות (דף ט"ז:) מייתי מתניתין דפ"ב דמכשירין עיר שישראל ועכו"ם דרים בה מצא בה תינוק מושלך וכו' [עיין במ"מ] וקאמר עלה [אם רוב ישראל ישראל] אמר רב לא שאנו אלא להחיותו אבל ליוחסין לא ופרש"י ל"ש דאם רוב ישראל ישראל אלא להחיותו ב"ד מצווין לפרנסו משום וחי אחיך עמך ע"כ. מחצה על מחצה ישראל למאי הלכתא אמר ר"ל לנזקין וכו' דנגח תורא דידיה לתורא דידן פלגא משלם

כבן ישראל בתם דמשלם ח"נ אידך פלגא א"ל אייתי ראיה דלאו ישראל אנא ואשלם. והשתא יש לתמוה על רבינו היאך כתב דמע"מ מצוה להחיותו דהא לא אמרו כן בגמ' אלא ברוב ישראל. ונ"ל שטעמו של רבינו משום דקשיא ליה כי בעי אם רוב ישראל ישראל למאי הלכתא נימא להחיותו א"ו משום דמשמע ליה דאפילו במע"מ מצווים להחיותו ומש"ה בעי אם רוב ישראל ישראל למאי הלכתא דאי להחיותו מאי איריא רוב ישראל אפילו מחצה על מחצה נמי וכבר הרגישו התוס' בקושיא זו וישבוה לפי דרכם וגם בדברי רש"י נרמזה ורבינו לא נראו לו דבריהם ולפי זה כי אמר רב ל"ש אלא להחיותו בין לרוב ישראל בין למע"מ קאי וברוב ישראל אשמעינן דליוחסין לא ובמע"מ אשמעינן דמצווין להחיותו ואין להקשות על פי' זה כי בעי אם רוב עכו"ם עכו"ם למאי הלכתא לימא שלא להחיותו דא"כ לישתוק מתניתין מרוב עכו"ם וממילא ידענא דאין מצווין להחיותו כיון דרוב עכו"ם דמהיכא תיסק אדעתין לומר דמצווין להחיותו ומיהו קשה כי בעי מע"מ ישראל למאי הלכתא לימא להחיותו וצ"ע:

הלכה לג

דבר ברור שהשתוקי אסור לישא שתוקית וכו'. כתב ה"ה ומ"ש ושתוקי ואסופי מותרים בנתינים אין נראה כן מדברי רש"י וכו' גם הר"ן תמה על רבינו שהתיר וכתב ואיפשר דלטעמיה אזיל דכתב בפי"ב שאיסור הנתינים אינו אלא מדבריהם ולפיכך הורה להקל באסופי ושתוקי שתולין אותם לומר ממזרים הם ומותרים בנתינים עכ"ל:

פרק טז

הלכה ד

נכרת הגיד למעלה מעטרה כקולמוס או כמרזב כשר. בפרק הערל (יבמות דף ע"ה) אמר רב הונא כקולמוס כשרה כמרזב פסולה ורב חסדא אמר איפכא אמר רבא כוותיה דרב הונא מסתברא וכו' אמר ליה רבינא למרימר הכי אמר מר זוטרא משמיה דרב פפא (דף ע"ה) הלכתא בין כקולמוס בין כמרזב כשרה וכו' ההוא עובדא דהוה במתא מחסיא שפייה מר בר רב אשי כקולמוס ואכשרי' ופרש"י ההוא עובדא דהוה כמרזב שפייה חתך מן הבשר מכל צד ונטל דופני מרזב ועשאו כקולמוס ואכשרי' כרב הונא עכ"ל. ויש לתמוה על רבינו למה לא פסק רבינו כההוא עובדא דעבד מר בר רב אשי כרב הונא דבתרא הוא ולכן נראה לי שרבינו מפרש דההיא עובדא לא כמרזב היה שאילו היה כן היה מכשירו בלא שיפוי אלא נגע היה בו והוצרכו לחתכו וחתכו כמין קולמוס והכשירו

והי"ה אם היה מחתכו כמרזב היה מכשירו אלא חדא מינייהו נקט דהשתא לא פליג האי עובדא לפיסקא דפסק רבינו בשם רב פפא:

פרק יח

הלכה א

והבא על הנדה אף על פי שהיא בכרת לא נעשית זונה ולא נפסלה מן הכהונה. הרא"ש האריך בזה בתשובה כלל כ"ט:

הלכה טו

ראוה שנבעלה בעיר וכו'. שם פריך ורוב העיר נמי אי דאזלי אינהו לגבה כל דפריש מרובא פריש ומשני איכא דאזלא איהי לגבייהו ופרש"י יש שהולכת היא אצלו וה"ל קבוע הילכך ברוב כשרים או רוב העיר או רוב סיעה פסול וכך הם דברי רבינו שסתם וכתב דנבעלה בעיר לא תינשא לכהן לכתחלה ולא חילק בין אזלא איהי לגבייהו לאזלי אינהו לגבה ונראה מדבריו דאפילו בדאיכא תרי רובי רוב עיר ורוב סיעה כל שנבעלה בעיר לא תינשא לכתחלה דאפילו אזל בועל לגבה חשוב כקבוע גזירה אטו היכא דאזלא איהי לגביה ולא מכשרינן לה אלא כשנבעלה בפרשת דרכים או בקרנות שבשדות שהכל עוברים שם והיו רוב העוברים כשרים וגם רוב העיר שאפשר שפירשו אלו ממנה כשרים:

והטור שכתב על דברי רבינו ונראה שאפילו נתעברה בעיר אם הלך הבועל אליה תינשא לכתחלה כיון דאיכא רוב העיר ורוב סיעות כשרים אא"כ הלכה היא אליו עכ"ל גירסא אחרת היתה לו שכתוב לא דאזלא איהי לגבייהו אבל רבינו גורס כגירסת רש"י שכתבתי וכן דעת התוספות והרשב"א והריטב"א:

הלכה טז

(יג-טז) **פנויה שראוה שנבעלה וכו'**. כתב ה"ה וסובר רבינו דרוב כשרים דבעינן לכתחלה תרי רובי נינהו ממה ששנינו שם במשנה וכו' כן פסקו ג"כ הרי"ף והרא"ש משמע דס"ל דכי שני רב יהודה בקרונות של צפורי היה מעשה לאוקומי לר"י בן נורי כר"ג הוא דשני הכי ודלא כרש"י שפירש דכרבי יהושע מוקים ליה והכריחם לפרש כן כי היכי דלא תיקשי הילכתא אהלכתא דאפסיקא הלכתא בגמרא כר"ג והדר אפסיקא הלכתא כרבי יוסי אליבא דריב"נ הלכך ע"כ לפרושי דריב"נ אתי כר"ג:

כתב הר"ן וז"ל הרמב"ם כתב בפי"ח מהא"ב דאפילו טוענת בעינן תרי רובי להתירה להנשא לכתחלה ובדיעבד אפילו חד רובא לא בעינן כיון שהיא טוענת ואומרת לכשר

נבעלתי ובשאינה טוענת אפילו נשאת כל היכא דליכא תרי רובי תצא ותמהני עליו דכיון דסוגיין דהכא בשאינה טוענת ועלה אמרינן דבעינן תרי רובי ולא מפלגי בין לכתחלה לדיעבד מנ"ל דבטוענת ניבעי לכתחילה תרי רובי דנהי דלעיל אמרינן אפילו בטוענת דלא נעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים היינו דבעי חד רובא אבל תרי רובי מנ"ל דכיון דמדינא אפילו ברוב פסולים כשרה בטוענת נהי דמשום חומרא בעלמא אמרינן דלא לעביד בה עובדא עד דאיכא רוב כשרים מ"מ משמע דבחד רובא סגי דרובא דלא בעי' ליה אלא משום חומרא בעלמא לא משמע דניגזור ביה אטו קבוע דניבעי מש"ה תרי רובי עכ"ל. ונ"ל שטעמו של רבינו משום דמשמע ליה דעובדא דתינוקת דריב"נ כשנבדקה ואמרה לכשר נבעלתי היא דאל"כ מאי האי דא"ל רבא לרב נחמן ריב"נ דאמר כמאן אי כר"ג אפילו ברוב פסולים נמי מכשר וכו' מאי שיאטיה דר"ג ורבי יהושע הכא התם כשנבדקה הכא כשלא נבדקה הילכך ע"כ דהא דריב"נ נמי כשנבדקה היא וכיון דאסקינן בה דבעי' תרי רובי א"כ כי אמרינן כדר"ג ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים אצלה היינו עד דאיכא תרי רובי כדמפרש בדריב"נ וא"ת היכי אפשר לומר דלאוקומי לדריב"נ כר"ג שני רב יהודה בקרונות של צפורי היה מעשה הא מעיקרא אי כר"ג אפילו ברוב פסולים נמי מכשר וריב"נ מצריך רוב והיכי מהדר דריב"נ מצריך תרי רובי דכ"ש דיקשה טפי ונ"ל דכי אהדר בקרונות של צפורי היה מעשה לא סיים מילתיה עד דאסיק ואמר מעלה עשו ביוחסין וה"ק לעולם ריב"נ כר"ג והא דמכשר ר"ג אפילו ברוב פסולים היינו מדינא אבל משום דמעלה עשו ביוחסין מודה ר"ג דלא מתכשרא עד דאיכא רוב כשרים וכדא"ל שמואל לרב יהודה ואת לא תעביד עובדא עד דאיכא רוב כשרים ולא רוב אחד בלבד קאמר אלא תרי רובי נמי מצרכי ר"ג וריב"נ משום מעלה עשו ביוחסין וכדאמר רב יהודה בקרונות של צפורי היה מעשה:

ולענין מ"ש רבינו ד**כשאינה טוענת אפילו נשאת תצא כל היכא דליכא תרי רובי** פשוט הוא דע"כ לא הכשיר ר"ג אלא בשנבדקה ואמרה לכשר נבעלתי אבל בשלא אמרה כן לא ומשמע לרבינו דאע"ג דאיכא רוב אחד כשרים תצא עד דאיכא תרי רובי ומשמע מדקדוק לשונו דאפילו בדאיכא תרי רובי נמי לכתחלה נמי לא תינשא משום מעלה ביוחסין דלא עדיף אינה טוענת בתרי רובי מטוענת בחד רובא:

הלכה כא

היו שם שני עדים שנשבית ועד אחד מעיד שנטמאת ואחד מכחיש אותו וכו'. כתב הר"ן וא"ת בסיפא היכי משתריא אפומא דעד כיון שהיא אמרה תחלה חברתי טמאה והא ה"ל ע"א דהכחשה ועד אחד בהכחשה לאו כלום הוא [אפילו היכא דעד אחד

נאמן כבי תרי כדמשמע פרק האשה שלו' ובסוטה פרק כשם] י"ל דבדאתא עד המטהר תחלה והתירוה על פיו עסקינן ואחרים אומרים דלא צריכין להכי אלא בשבויה הקלו דאפילו ע"א דהכחשה דעד פסול מהימן והרמב"ם כתב עוד בפי"ח מהא"ב דאפילו אשה מתירתה אע"פ שעד כשר מכחישה ומשמע דמפיק לה מרישא דקתני אני טמאה וחברתי טהורה נאמנת דמשתריא חברתה אפומא דידה אע"ג דאיכא עד כשר דקא מפיק מיפך ואמר את טהורה וחברתיך טמאה וסתמא קתני אע"פ שלא התירו חבירתה אפומא דידה תחלה אלמא בשבויה הקלו להתירה אפילו על פי אשה אע"פ שמכחישה עד כשר:

הלכה כו

עיר שבאה במצור ונכבשה וכו' בד"א בגדוד של אותה מלכות וכו'. כתב ה"ה ואני תמה בזה היאך אפשר לפסוק כרב מרי וכו' והר"ן כתב וז"ל הרמב"ם חילק בדין הכהנות בין כרכום של אותה מלכות לכרכום של מלכות אחרת ע"פ דרכו של ר"ח ובפי"ב מהמ"א לענין יי"נ לא חילק ונראה שהוא מפרש כפרש"י דרבי יצחק לא אתא לתרוצי מתניתין אהדדי דמודה ליה לרב מרי דלעולם לנסך אין פנאי אלא דאף לבעול אתי לאיפלוגי דכי אמרינן יש פנאי ה"מ בכרכום של אותה מלכות אבל בשל מלכות אחרת לא הלכך נקטינן כרב מרי דלנסך בכל ענין אין פנאי ולבעול מפלגינן בין כרכום של אותה מלכות לכרכום של מלכות אחרת כר"י בן אלעזר עכ"ל:

הלכה כט

ומ"ש רבינו אבל גדוד של מלכות אחרת כו' ואם שבו נשים ונעשו ברשותן אע"פ שרדפו אחריהם ישראל והצילו אותן מידם הרי הן אסורות. דבריו מבוארים שלא אמרו אין פנאי לבעול אלא בכרכום של מלכות שפשט ושטף ועבר שבעודם טרודים לשלול שלל ולברוח ומתוך כך אין פנאי לבעול אבל כששבו הנשים ונעשו ברשות' כבר יש להם שם שבויות ואע"פ שלא היה להם פנאי לבעול שתיכף שברחו רדפו ישראל אחריהם והצילו הנשים מידם לא נתנו חכמים דבריהם לשיעורים וכל שנעשו ברשותן פסולות. ונראה עוד מדברי רבינו דאפילו גדוד של מלכות אחרת אם היה שוקט ובוטח ואינו נחפז לברוח יש פנאי לבעול הוא וכל כהנות שבעיר פסולות שלא אמרו אלא בשפשט ושטף ועבר:

ועל מ"ש רבינו שאם היתה מחבואה אחת אפילו אמרה לא נחבאתי ומכל מקום טהורה אני מצלת. כתב הר"ן מכלל דס"ל דלא מטהרינן לה אלא כי אמרה טהורה אני במגו דנחבאתי אבל סתמא לא ול"נ דכל שיש שם מחבואה אחת אינה צריכה לומר נחבאתי אלא מסתמא תלינן בה לקולא והביא ראיה מהגמרא:

פרק יט

הלכה ג

אבל כהן שקידש אשה מאיסורי כהונה וכו' ואם נשאת אע"פ שלא נבעלה נתחללה שכל נשואה בחזקת בעולה וכו'. כתב ה"ה שלמד כן ממ"ש סתם מן הנישואין פסולות ול"נ דמייתורא דמתני' דקתני מן הנישואין פסולות שהיא משנה שאינה צריכה למד רבינו דהיינו לומר שכיון שנכנסו לרשות הבעל לנישואין אף על פי שלא נבעלו פסולות:

הלכה כג

משפחה שנתערב בה ספק חלל כל אלמנה מאותה משפחה אסורה לכהן לכתחלה. פי' כל אשה כשירה שנשאת לאחד מאותה משפחה ונתאלמנה דברי רבינו בפירוש עיסה כדברי התוספות וכתב הר"ן שכן עיקר:

ומשמע מדברי רבי' דע"כ לא קאמר דמשפחה שנתערב בה ספק חלל דאם נשאת לא תצא אלא באלמנה דאית לה חזקת כשרות דגופה אבל בבת דלית לה חזקת כשרות דגופה תצא וכמ"ש התוס' ודייק לישניה דסבר הכי דברישא גבי ספק נקט אלמנה ובסיפא גבי ודאי דאפי' אם נשאת תצא כתב כל אשה מהם אסורה כדי לכלול גם הבת דבכלל אשה בין אלמנה בין בת:

ומ"ש רבינו והוא הדין אם נתערב בה ספק ממזר או ממזר ודאי וכו'. אכולה מילתא דלעיל קאי שאם נתערב בה ספק ממזר אסור ישראל לישא אשה מאותה משפחה לכתחילה ואם נשאת לא תצא מפני שהם שני ספקות כמו באלמנה ספק חלל ואם נתערב בה ודאי ממזר כל אשה מהם אסורה לישראל עד דיבדוק ואם נשאת תצא אבל הראב"ד פירש במסכת עדיות שלא אמרו אלמנת עיסה כשרה אלא כשנתערב בה ספק חלל שאינו מפסולי קהל אבל אם נתערב בה אחד מספק פסולי קהל כגון ספק ממזר ספק נתין ספק עבד אותה העיסה אינה כשרה אע"פ שהיא ספק ספיקא והכי איתא בכתובות והתם מפרש טעמא בגמרא ע"כ. ואני אומר שאמת הדבר דתניא בספ"ק דכתובות (דף י"ד) איזו היא אלמנת עיסה כל שאין בה לא משום ממזרות ולא משום נתינות ולא משום עבדי מלכים ומכל מקום אין משם ראייה שהרי העמידוה במסקנא דה"ק איזו היא אלמנת עיסה כל שאין בה לא שיתוק ממזרת ולא שיתוק נתינות ולא שיתוק עבדי מלכים ולא שיתוק חלל:

פרק כא

הלכה לא

אשה שנשאת לשני אנשים ומתו וכו' ואם נשאת לא תצא. כתב הרשב"א [על דברי רבינו חזרתי על כל צדדים ולא מצאתי לי מקום שיסמוך עליו זולתי שאני מדמה אולי סמך] על מה ששנו סתם לא תנשא ולא סיימו בה ואם נשאת תצא או שסמך על דאביי שאע"פ שהיה סובר דבמילה פליגי אבל לא בנישואין וע"כ נשא מ"מ הא שמע רב יוסף רביה ורבה רביה פסקו הלכה בנישואין ומלקיות כרבי ואפ"ה לא גירש אחר שנשא וכן רבא דתפיס עליה ואמר מי איכא דעבד עובדא בנפשיה כי האי ואפילו הכי לא אפקוה מיניה. והריב"ש כתב שדעת רבינו נכון והביא סעד לדבריו וכתב דאפילו אם התרו בו בית דין והמרה את פיהם אין כופין אותו להוציא. ורבינו עצמו [כתב] בתשובה שלישית קטלנית אין בו איסור אבל הוא מרוחק על צד הניחוש והפחד והתימהון שיש ברוב השעות שינזקו בהם הגופות החלשים ואין חילוק בין זה לאוכל מכישא דאסר גננא. ואף על פי שיש חכמים שסוברים שלא תנשא אומרים לה אם תמצאי מי שיקדש אותך לא נחייבנו לגרש והיו מערימין ומקדשים בפני שני עדים ואחר כך כותבין לה בית דין כתובה דמכניסין אותה לחופה ומברכין שבע ברכות הואיל ונתקדשו. כן היו עושים בית דין של רבינו יצחק בעל ההלכות ובית דין של רבינו יוסף הלוי תלמידו וכל הבאים אחריהם וכן עשינו אנחנו במצרים להתיר עכ"ל. וכתב עוד וזה כולו בנישואין בעלמא אבל ביבמה שנפלה ליבום הלכה למעשה בכמה נשים שקידשו אותם לכתחילה ונתייבמו ולא נראה מעולם מי שחולק על זה ע"כ:

פרק כב

הלכה ח

לא תתייחד אשה אחת אפי' עם אנשים הרבה עד שתהיה אשתו של אחד מהם שם. שם במשנה רש"א אף איש אחד מתייחד עם שתי נשים בזמן שאשתו עמו וישן עמהם בפונדק מפני שאשתו משמרתו. ומשמע לרבינו דלאו לאיפלוגי אתא אלא לפרושי ומש"ה פסק דבזמן שאשתו של אחד מהם שם מותר להתייחד אשה אחת עם אנשים הרבה וה"ה לאיש אחד עם נשים הרבה ואפילו אם ת"ל דפליג את"ק משמע דהלכה כמותו מדמוקים סתם גמרא בריש פ"ב דע"ז מתניתין אליביה. ויותר נראה לומר שהוא גורס בזמן שאשתו עמו ישן עמהם בפונדק מפני שאשתו משמרתו וכן גירסת הרי"ף והרא"ש ולא מדברי ר"ש הוא אלא סתם מתני' הוא דקתני הכי:

והטור כתב על דברי רבינו כיון שאוסר אשה אחת עם אנשים הרבה מאי נ"מ שאשתו של אחד מהם שם אכתי איכא למיחש לאחריני עכ"ל וי"ל דכיון שאשתו של זה לא תזנה מפני בעלה שהוא שם חבירתה ג"כ לא תזנה שתירא שזאת ובעלה יגלו סודה. ואיכא למידק על מ"ש רבינו לא תתייחד אשה עם אנשים הרבה ובפי"ב מהלכות אבל כתב ונקבר באשה אחת ושני אנשים. וי"ל דהכא מיירי בייחוד ממש בבית שאין הפתח פתוח לר"ה: (א"ה משמע אבל התם לא מיירי ביחוד ממש והוי כמו פתח פתוח לר"ה וצ"ע, ולפ"ז למה סיים שם אבל לא באיש א' וב' נשים משום יחוד הא בפתח פתוח לרשות הרבים אין חוששין משום יחוד כלל כמ"ש רבינו הי"ב וע"כ נלע"ד לתרץ דהא אשה א' עם ב' כשרים מותר ביחוד אלא שרבינו החמיר דאין מחזיקין סתם בני אדם לכשרים וע"כ התם דעוסקין במת אפילו סתמא מחזיקין אותם לכשרים ומותר אשה א' עם ב' אנשים משא"כ ב' נשים ואיש אחד דאפילו כשרים אסור לא מהני מה שעוסקים במת וכעין זה תירץ שם בל"מ ע"ש):

הלכה יא

אבל האיש מתייחד עם האנדרוגינוס ועם הטומטום. תמהני דבתוספתא בפרק אחרון דבכורים תניא דאנדרוגינוס אינו מתייחד עם האנשים. ונראה שסובר רבינו שתוספתא זאת אתיא כר"י דסוף קידושין ואנן קי"ל כחכמים:

סליקו להו הל' איסורי ביאה בס"ד: